

12 hores 12 mesos

Jaume Fuster

il·lustracions de l'autor

pròleg de llucià rinyon

LA BIBLIOTECA DEL GOLEA
Capdepera
2020

Sumari

Jaume Fuster, de la tribu dels massai,
llucià rinyon

Gener, 7 del matí / Cap de la Pera

Febrer, 8 del matí / Talaia de Son Jaumell

Març, 9 del matí / L'Agulla

Abril, 10 del matí / Sa Mesquida

Maig, 11 del matí / Cala Rajada

Juny, 12 del migdia / Ses Coves

Juliol, 1 del migdia / Son Jaumell

Agost, 2 del capvespre / Vila Roja

Setembre, 3 del capvespre / De Son Moll a sa Font de sa Cala

Octubre, 4 del capvespre / Vila Nova

Novembre, 5 del capvespre / Des de la mar...

Desembre, 6 de l'horabaixa / El Castell

Notes

Aquestes texts es varen
publicar a *Cap Vermell*
al llarg de 2011 i també
en paper a l'Anuari
2011.

Clicant en el botó lila de
cada pàgina, es retorna
al sumari.

Els botons grocs del
sumari van directes al
capítol corresponent.

JAUME FUSTER,
DE LA TRIBU DELS MASSAI

llucià rinyon

En Jaume guaita als paisatges d'esquena a la civilització, decebut del negoci del progrés que li vengueren com la panacea per aconseguir l'harmonia i la felicitat universals.

Aquests refer la crosta del món, anar constantment quadriculant mapes, «són canvis, per ventura no tots sense compensació, que la persona de temperament conservador inevitablement lamentarà. Canvis amb els quals serà difícil conciliar-se...».

Però en girar la vista, de tornada, no pot evitar el suplici de veure fet malbé el país, el paisatge i el paisanatge.

«Els canvis estan mancats d'efectes solament per a aquells que no se n'adonen de res, que ignoren el que posseeixen i romanen, apàtics, enfrontats a la seva circumstància; i solen ésser celebrats només per aquells que no valoren res, que mantenen vincles efímers i que desconeixen l'amor i l'efecte».

Millor gaudir dels paisatges tardorals i hivernencs en què la petjada de l'home desapareix esborrada per les nortades i per l'emigració turística. Potser, també, com a metàfora d'un temps i un lloc que a poc a poc va essent engolit per l'albelló de la història.

«De tot plegat, la persona de tarannà conservador en treu algunes conclusions. En primer lloc, considerarà que la innovació implica una pèrdua segura i un guany probable... En segon lloc, estimarà que mentre més s'assembla la innovació al creixement (és a dir, mentre la pugui comprendre clarament i íntimament i no sigui senzillament imposada) menys possibilitats hi haurà que acabi predominant la pèrdua. En tercer lloc, pensarà que la innovació que ve a corregir un defecte puntual... és més desitjable que l'animada per una visió de la perfecció...».

Som el que diuen els fullets turístics, diu en Jaume. Ens esmerçam a ser el reflex en els miralls del 'Callejón del Gato' de les expectatives d'altri: els mercats, els governants, els mitjans, el màrqueting turístic, tant se val.

«La disposició conservadora és càlida i positiva respecte al gaudi del que hi ha i, correlativament, freda i crítica respecte al canvi i la innovació... Sospesa la situació en funció de la possibilitat que es trenqui la familiaritat dels elements del seu món». Al de disposició progressista no li parreu «de sa platgeta. No us entendria».

«En nom de quin déu no hi havia alternativa?», es demana, en arribar l'agost, l'autor. En nom de l'heretgia del progrés; de fet, una secularització de l'escatologia cristiana, que entronitza l'home per damunt de la natura, la instrumentalitza i li atorga valor de canvi per acabar sometent-lo a l'absurda –i ara ja sabem que suïcida– dèria de trastocar-ho tot contínuament i accelerada.

D'aquí que «sigui convenient que aparegui la disposició conservadora, no tant com una alternativa intel·ligible al nostre hàbit mental predominantment 'progressista', sinó més aviat com un obstacle al canvi en vies de realitzar-se, com el vigilant del museu on es preserven peculiars conquestes superades perquè els nins les admirin, com el guardià d'allò que ocasionalment es considera, mentrestant, no apte per a la destrucció d'allò que anomenam les coses bones de la vida».

La providència –de vegades els déus ens són propicis– ha volgut que mentre anava llegint les mesades d'en Jaume caigués a les meves mans la conferència que Michael Oakeshott, el gran filòsof conservador del segle XX, dictà el 1956 amb el títol de *L'actitud conservadora*, perquè «existeix un tipus d'activitat (encara no extingida) que només pot realitzar-se en virtut d'una actitud conservadora: són les activitats en què es busca el goig present i no un benefici, una recompensa, un premi o un resultat afegit a l'experiència mateixa». De seguida vaig comprendre que el que ens volien transmetre els dos autors era el mateix, i no he volgut resistir la temptació de comparar-los.

Davant la barbàrie neoliberal i la mel·líflua socialdemocràcia, Oakeshott i Fuster ens donen les eines per a bastir un programa polític conservador que «estima que la funció del govern no és la d'encendre la passió i donar-li nous objectius amb els quals alimentar-se, sinó introduir un ingredient de moderació en les activitats de persones en excés apassionades: limitar, descoratjar, pacificar i reconciliar; no avivar el foc del desig sinó sufocar-lo». I, és que els conservadors «sospitam de les proposicions de canvi que van més enllà del que la situació requereix i desconfiam dels governants que reclamen poders extraordinaris per fer grans canvis i que empren paraules com 'el bé públic' o 'la justícia social'; i desconfiam dels Salvadors de la pàtria que se ceneixen l'armadura i busquen dragons als quals matar; creurà pertinent considerar amb atenció l'oportunitat d'una innovació».

El conservadorisme, el Castell d'en Jaume, ens capferma «a la nostra essència col·lectiva i a la nostra adscripció nacional. Ni més ni menys. Podem fer volar coloms i ho podem ignorar, però no ho podem evitar».

Per a donar-se a entendre, el filòsof recorda que «Quan els Massai de Kenya foren traslladats des de les seves antigues terres a l'actual reserva, se'n dugueren els noms dels seus turons, planures i rius». Mentre en Jaume escriu i el lector vagi passant fulles, els Masai no s'extingiran.

Gener, 7 del matí

Cap de la Pera

La pedra s'alça, desafiant, immune al nord atuïdor. El pi, adobat de salnitre, s'ajeu i es deixa acaronar per la ventada amiga. Canta el vent per entre els penyals i la mar romp contra un faralló incommovible. L'atmosfera, transparent i lluminosa, ens obre un horitzó profund com la mirada. El sol es vessa sobre el mar, en la distància, i dibuixa volums en els penyals. Menorca, al fons, es projecta com una invitació. Com una temptació, gairebé. Fa fred. A Mallorca també hi fa fred. I un dia de gener, a les 7 del matí, aquest fred ens sorprèn en un cap de pedra més antic que la història, i miram cap a la llunyania embadalits, cap al mar embravit, com si no haguessin passat més de 700 anys, com si ara mateix un rei medieval estigués a punt d'arribar per a negociar amb els moros que tenen Menorques, l'illa que es destria entre el gregal i el llevant. Avui, però, el nostre reialme no té reis privatius ni negocia amb els reialmes veïnats, que això són coses de l'antigor. Els negocis són uns altres, ara mateix. A la nostra espatlla hi pressentim la civilització: homes i dones reconstruint la pell de la terra, canviant de lloc les pedres, dibuixant nous horitzons, quadriculant el mapa dels Cresques, posant portes al camp. Cap de la Pera com a consol, com a bàlsam per a les ferides que set segles han obert en la nostra ànima col·lectiva. Cap de la Pera com a refugi. Cap de la Pera com a esperança

Febrer, 8 del matí
Talaia de Son Jaumell

Des de la talaia de Son Jaumell, el paisatge s'humanitza, en el sentit negatiu de la paraula: esdevé obra dels humans, éssers entestats a malbaratar l'obra dels déus. I amb tot, a les 8 del matí d'un dia d'hivern, ens podem permetre la llibertat de donar l'esquena a sa Mesquida, es Pelats i Cala Rajada i fer-nos creure que el món és n'Aleix, o Cala Moltó, o can Blai, o es puig de s'Àliga...

Els colors se succeeixen en un arpegí que, avui, ni el sol ha volgut trencar en arestes d'ombra. Els caires són suaus, dolços gairebé, per a ser vists tot evocant Pachelbel, Händel o Bach. Exclusivament. En un dia com aquest, de bon matí, quan la civilització afortunadament encara descansa, en el paisatge hi veim la música, com veim l'amor en els ulls de qui ens estima. Ja de baixada, no volem, però la mirada ens retorna, inevitablement, a una realitat amb sa Mesquida, amb es Pelats i amb Cala Rajada com a re-refons, a una realitat escairada ja de bon matí. I se'ns fa un nus a la gola. Si no ho estimàssim tant, si tot quant veim ens resultàs indiferent, si fóssim capaços de creure que això és el progrés, si poguéssim agombolar la consciència entre coixins d'arguments i domassos d'excuses...

Març, 9 del matí

L'Agulla

Us heu demanat qualque vegada quins degueren ser els primers ulls que, quan la història encara no s'escrivia, es passejaren per una llenca de polsim d'or, que cap criatura encara no havia petjat mai abans, su ran d'un mar de maragdes i robins que avui coneixem com l'Agulla?

A les 9 del matí, d'un dia de març tebi, perfumat de salnitre, l'Agulla se'ns ofereix, virginal, immaculada, com si milers de peus no hi haguessin deixat mai la seva empremta. En aquestes circumstàncies, inevitablement, ens envaeix un sentiment de possessió, com si tot això fos nostre, com quan érem petits, com si no hi haguéssim de renunciar en arribar l'estiu.

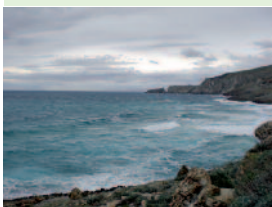
Aquí baix, ran de mar, amb l'oratjol indolent de mestral netejant aigua i cel, ens sentim còmplices de tot el que els homes no hem estat capaços de fer, i còmplices, també, del miracle de la supervivència d'aquesta obra de déus immensament generosos que és l'Agulla.

Ens costa fugir de la platja, quan la platja és tota nostra, abandonar aquesta deixa de totes les perfeccions i tornar a la vulgaritat del nostre món humà. Sols ens reconforta saber que, en arribar l'hivern, de bell nou, l'Agulla se'ns oferirà, irresistible, provocativa, i nosaltres hi tornarem, esclaus per sempre del seu encís ancestral.

Abril, 10 del matí

Sa Mesquida

Sa Mesquida ja s'ha incorporat plenament al món de la modernitat i el desenvolupament, i compta amb gairebé tot quant els homes som capaços de fer en nom del progrés. I amb tot, sa Mesquida ens ofereix un punt d'atavisme que, per alguna característica immanent a aquest lloc singular, inefable, és capaç de fer-nos recular en el temps i revertir-nos mentalment a un moment de puresa anterior a la nostra capacitat de destrucció massiva. Sa Mesquida no és com els altres llocs.

Des de la nostra perspectiva, al bell mig de la platja, es Freu ens apareix dins el Llevant, obrint un ventall de mítica, per inaccessibles, bastions de pedra que desafien, arrogants, les tramuntanades. Són llocs que la memòria col·lectiva associa a no menys mítica naufragis, èpica marinera d'un bocí de costa no gens acollidor: es Llamp, es Riu de sa Fusta, es Sepulcre... i cap a dins el Mestral, sa Cova des Coloms o es Corral de ses Cabres. Miraculosament, en el centre, sa Mesquida es desintegra en un arenal que ens pren la paraula: senzillament, no en sabem donar raó. Massa platja, massa veritat, per a tan minses capacitats.

A les 10 del matí d'un dia d'abril qualsevol, sa Mesquida ens ofereix tota la pau que li manca a l'ànima, freturosa de paus esgarrades en mil combats estèrils. Afortunadament, tenim sa Mesquida, on qualsevol dia d'abril, cara a la mar, podem fer un exercici d'abstracció i entendre, ni que sigui per un instant, que també nosaltres som terra, mar i cel.

Maig, 11 del matí

Cala Rajada

Inexplicablement, els peus a vegades ens menen a un passeig per la memòria. Caminam pel passat, per devora ca n'Epifanio, ran la platja on els llaüts descansen de tantes llevantades, i passam pel magatzem de can Creu, per davant l'hotel Castellet, per can Celler, i per cas Milionari... Can March ens aguaita des del turó de sa Torre Cega i l'església nova ja ofereix la seva silueta blanca imposant-se a les modestes cases de pescadors que, carrer de ses Monges avall, regalimen, suaument, fins a la mar.

Tenim una Cala Rajada en la memòria que es resisteix a morir, una Cala Rajada a la metamorfosi de la qual tots hi hem fet costat. Aquí i allà, els vestigis del passat s'alcen acusadors: cas Bombu, la illeta de can Maia, o bona part de l'arquitectura entre el poble i sa Pedruscada, ens llancen a la cara que, sense renunciar al progrés, hauríem pogut fer les coses d'una altra manera.

Cala Rajada, Cala Rajada, blanca d'escuma, gustosa de sal, la marinera de mil llevantades, la nau de roca feta als tem porals...

Sabeu que, per a molt gent, Cala Rajada és només un nom?

Un lloc qualsevol que es pot veure des del Google?

Un lloc sense més esperit que el que són capaços de conferir-li els fullets dels operadors turístics?

No parleu a ningú de sa platgeta.

No us entendria.

Juny, 12 del migdia

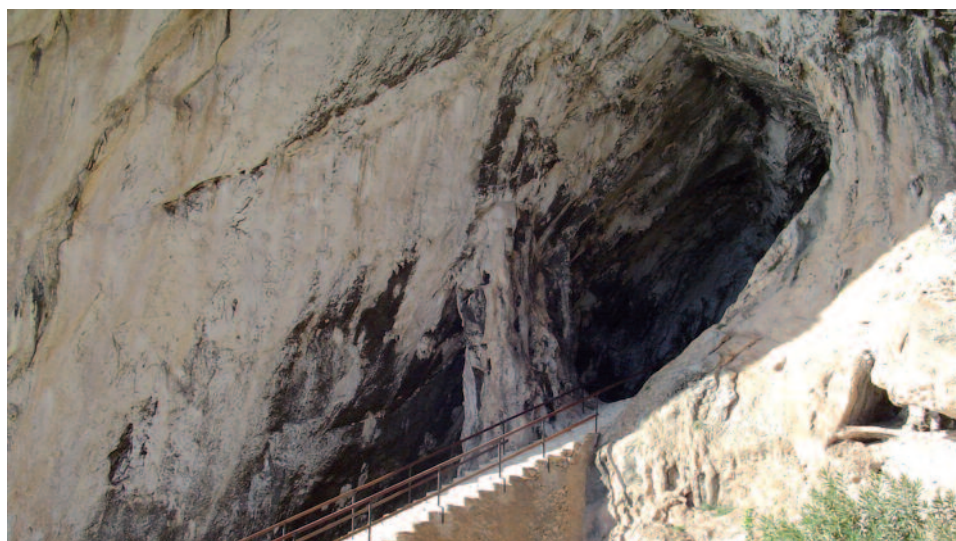
Ses Coves

No sé què hi han fet per devers s'Embarcador del Rei, per na Jòrdia, per na Blava o per sa Reculadora. No sé què hi han fet devers Canyamel. Però puc ben assegurar que arribar a ses Coves és un suplici per als sentits, especialment per al sentit de la vista. No és una excepció, no, no ho és; per desgràcia no ho és, i, en canvi, sí que és una demostració fefaent de fins on som capaços d'arribar les criatures humanes en el nostre afany de modificació de l'estatus de relació amb l'hàbitat que ens agombola. Molt lluny, som capaços d'arribar. Molt lluny.

*«Aquí l'obra dels segles les roques transfigura,
i sens dolor ni obstacle, tranquil·la prossegueix
polint aquests abismes la mà de la natura...
Ai! No és així entre els homes: bé ho saps, oh prematura
poncella d'una raça que sols no te coneix»*

Al punt del migdia albir l'horitzó i el mar i el cel de la mítica Nureduna. Darrere meu hi roman «el temple qui demostra, replè de meravelles, / la mateixa art divina que el buit omplí d'estrelles.» Un temple cisellat en aquella «penya brava / del Cap Vermell, tenyida de púrpura oriental». I també a mi em sembla escoltar les «veus de l'alt silenci». Com Nuredduna sent les veus que em recorden que els homes no transfiguren, ni poleixen aquests abismes, com fa la mà de la natura.

La mà de l'home, altrament, és ambiciosament maldestra, frissosa d'atuir espais que és incapaç de perfeccionar.

Juliol, 1 del migdia

Son Jaumell

Son Jaumell, però Son Jaumell com qualsevol altra de les antigues possessions del poble: s'Heretat, Son Bessó, es Claper, can Patilla, son Terrassa, sa Mesquida... Quarterades de suor, generacions de sacrifici, gavadals d'esforç per a la subsistència d'un poble arrapat a la terra, confús amb la terra, fet terra. I res més, cap altra possibilitat. Pàgines i més pàgines del passat que, de sobte, sembla que volem arrabassar de la memòria. Continuem subsistint, sí, però l'aliment que ara ens vivifica l'hem d'anar a cercar a altres indrets. Alimentar-se, la primera necessitat de tot ésser viu, des que neix, ja no té cap relació directa amb el treball dels homes i les dones d'aquest poble. Ara baratam el sol, com el d'aquest mes de juliol, que cau a poalades sobre el nostre cap, per llet, oli, arròs, sucre... I hom pot arribar a pensar si és just tot això, si està bé que hàgim hagut de vendre la terra –i l'ànima– perquè el treball de la terra, el treball que ens alimenta i ens hauria de dignificar, avui no val res.

Sí, cau a plom, avui, el sol. Allà baix, ran de mar, aquells a qui hem venut el sol, l'estan fruit com si fos el raïm de les nostres parres, el pa del nostre blat, el suc de les nostres taronges... Però ja no tenim parres, ni blat, ni tarongers. Ara només tenim sol, per vendre. És l'únic que podem oferir.

Les cases de Son Jaumell –i de tots els sonjaumells d'aquestes contradides– s'aixequen imponents, des de la distància, com un monumental signe d'interrogació, com una pregunta enorme que transcendeix la nostra capacitat de resposta. I és que, en realitat, no sabem per què hem estat absolutament incapaços de gestionar, com a béns complementaris, el progrés que sens dubte ha significat la indústria turística i el respecte per tot allò que ens ha afaïçonat com a poble.

Segurament, bona part del nostre passat immediat és millorable. No fa falta que passin dues o tres generacions perquè es pugui avaluar la nostra actuació. Ja es veu, ara mateix, que hem esguerrat massa coses. No hem sabut, o no hem pogut, progressar en harmonia amb l'entorn, i l'entorn comença a manifestar signes de rebel·lia. L'Agulla, per exemple. Els nostres pagesos haurien d'haver estat els grans beneficiaris de les millores econòmiques d'aquests temps, però n'han estat els grans damnificats. Quina llàstima.

Quina gran llàstima.

Agost, 2 del capvespre **Vila Roja**

*Pas pel carrer de Ciutat,
Vila-roja a banda i banda,
Costa d'en Capet amunt,
cap a sa Creu enfilada...
... diu una cançó.*

Per què Vila Roja em sembla més Capdepera, més poble, més ca nostra? No ho tenc clar, però és probable que a Vila Roja hi vegi les arrels del poble enfonsant-se a la terra, com si xuclassin la saba que els permet, després, enfilarse fins al Castell. Sempre m'ha costat imaginar-me el poble escampant-se coster avall, i en canvi me n'he bastit una imatge ideal de cases, a banda i banda, que pugen cap al cel i es troben en un vèrtex que n'aguanta l'estructura.

Vila-roja mirant terra endins, escampant-se terra endins. Vila Roja allunyant-se, simultàniament, de la mar perillosa, de la costa inhòspita. Fesomia acollidora per a qui arriba a Capdepera, imatge familiar, centenària, gairebé incommovible, a la qual ens hem agomolat. És el nostre poble i ens hi reconeixem.

Però, avui, també Vila Roja veu alterat el seu natural. També aquella part del poble que havia sobreviscut a totes les escomeses ha entrat en una metamorfosi que té el polígon industrial com a paradigma. És una manera d'entendre el progrés que es fa enfora de molts de principis.

Ara, en ser en es Pou des Camí, el meu coret ja no s'eixampla, com diu la mateixa cançó. Ara el meu cor s'encongeix. Les naus industrials, informes, i deformes, constitueixen el pitjor primer terme de qualsevol fotografia que es pogués haver imaginat. Realment, es tracta d'un reclam en negatiu per a qui s'apropa a una vila d'origen medieval que, a poc a poc, amb una sensibilitat remagrida, anam empenyent cap a l'abisme estètic.

És que no hi havia alternativa, em diu algú.

En nom de quin déu no hi havia alternativa?

Però a sa plaça des Sitjar hi ha festa, aquest mes d'agost. Com cada any. I la gent de Vila Roja pujarà a fer una llet freda, a comprar avellanes i a ballar a la revetla. A veure si enguany la pluja no banya els paperins.

Ara, a les dues del capvespre, amb el sol que cau amb una verticalitat indefugible, és hora d'entretancar les persianes, d'obrir les vidrieres de bat a bat i de fer una becada en el balancí, dins l'entrada, mentre les cigales hi posen la música de fons, com si res hagués estat.

Setembre, 3 del capvespre

De Son Moll a sa Font de sa Cala

Augmenta el vent, mentre per dins el Gregal el cel s'enfosqueix amenaçadorament. Un floreig de bromera punteja el blau cada vegada més opac de la mar i les onades nervioses comencen a atupar na Forana. És el preludi d'una tempesta que s'anuncia gairebé amb solemnitat. Son Moll queda enrere, farcit de para-sols inútils i de turistes que se'n tornen als hotels que endomassen la platja. El camí de les Atzavares, ara sotmès a criteris de civilització urbanística, es gira amb discreció cap a aquesta Mediterrània que, ella sí, és bressol de civilitzacions. Tot el sender constitueix una modesta lliçó de creixement assossegat, a la mida de les persones i de la mar que el besa, i l'arquitectura, gairebé tota ella corresponent al període preturiàtic, mossega l'espai amb moderació. Cauen les primeres gotes, obliquament, i el terra es va clapejant de punts humits. Sa Pedruscada ens acull, una mica esporuguida, mentre cerquem aixopluc en una de les terrasses que la voregen. La minúscula caleta fa front al pas del temps i al temps inhòspit d'aquest capvespre, mentre la pluja intensifica el seu ritme. A poc a poc, la línia de l'horitzó s'ha anat difuminant. El domàs de núvols, esqueixat per la llampegadissa insistent, ha baixat a tocar de dits.

La naturalesa imposa definitivament la seva presència i aclapara tots els signes de l'arbitrarietat humana. En aitals circumstàncies, ens percebem a nosaltres mateixos com elements insignificants i acceptam un paper subsidiari en l'escenari imponent del Cosmos. Però, per desgràcia, serà així només fins que el sol esvoranqui l'enteixinat de cotó i recobrem la perversa i devastadora confiança en les nostres forces.

El camí fins a n'Aguait, després de la pluja, esdevé un esclat d'aromes impossibles de discriminar: llentiscle, romaní, pinassa, terra xopa..., i l'aire i la mar que, aleshores, també perfuma l'entorn amb una transparència eternament inèdita.

Deixam l'hotel a la nostra dreta, com a recordatori de les nostres febleses, i arribam a es Carregador, un altre d'aquests miracles que, com a tals, no ens sabem explicar. El més lògic seria que també hagués sucumbit al poder de seducció dels mercaders i hagués contribuït a generar riquesa, en un sentit ronyós del terme. Però es Carregador encara és es Carregador, per a admiració d'indígenes i de visitants.

Sa Cala de sa Font, sa Font de sa Cala, ja és tota una altra cosa. Aquí, de bell nou, l'home hi senyoreja a pler, hi deixa la seva empremta i es demostra a si mateix com n'és de modesta la capacitat creativa del gènere humà. Fatalment, la bellesa de la seva obra és sempre immensament inferior a la de l'espai que ha usurpat per a edificar-la.

Octubre, 4 del capvespre

Vila Nova

Com un balcó sobre l'horitzó, Vila Nova obre Capdepera a la confiança. És la pèrdua de la por i la fe en el futur, l'expansió d'un poble que necessita créixer sense cotilles i sense recels.

Cada matí, girada a Llevant, Vila Nova es tenyeix de llum i es contempla a si mateixa com un organisme viu que desplega els seus tentacles fins a tocar els tentacles que pugen de Cala Rajada. De manera que, ara mateix, ja es fa difícil esbrinar on acaba un nucli i comença l'altre. I no fa de mal preveure que el procés d'unió física entre tots dos conjunts urbans continuarà consolidant-se de manera accelerada.

El que avui és carrer de Son Poca Palla va ser, fins no fa tant, una mena de llogaret marginal, línia de contenció del creixement d'aquesta part de la vila. El poble, en sentir estricte, començava en el revolt de can Jeroni *Climent*. Però, una vegada superada aquella trinxera, tot ha estat un indeturable degoteig d'edificació, amb el complex esportiu d'es Figueras presidint aquest nou espai urbà.

Menys agrària que Vila Roja, sempre hem considerat la part del poble que comença a sa Creu i baixa cap a la mar com a fonamentalment residencial. Parlant de sa Creu, allà hi feia aturada el camió del tren, quan, pujant pel carrer d'es Col·legi i del Centre, travessava el poble. L'obertura del carrer d'es Port per darrere l'Església va permetre alleugerir el trànsit de sa Creu, i avui, amb la via de circumval·lació, es presenten noves perspectives urbanístiques per a Vila ova.

Un triangle, els vèrtexs del qual serien el Castell, sa Creu i la plaça de l'Orient, per les seves característiques, fretura d'una actuació que, com a moltes viles i ciutats d'arreu, recuperi per als ciutadans l'ús exclusiu de places i carrers, proscriuint-ne un trànsit de vehicles que s'hauria de limitar als usuaris autoritzats. I aquest trànsit també s'hauria de limitar molt fins a can Piricus, per un costat, i fins al Teatre per l'altre. El centre de Capdepera, el bessó de Vila Nova, s'hauria de convertir en un espai de modernització urbana a partir dels valors que li són inherents. Aquest hauria de ser el nucli de civilització del poble, això és, el lloc de la societat civil, per a la trobada, l'intercanvi, el lleure, la cultura...

Carrers de la Mar, de la Pau, Fondo, d'es Port... artèries del poble per on discorre el flux de vida de la comunitat humana de Capdepera. Vila Nova tota, finestral girat a la mar, braços estesos a Cala Rajada, que li surt a camí.

Novembre, 5 del capvespre

Des de la mar...

Penyals altius i costa baixa, arenals, cales obertes i racons ombrívols, accidents de naturalesa diversa i canviant, tot un seguit de sorprenents perspectives van dibuixant la costa des del cap del Pinar fins al cap d'es Freu.

És la mateixa costa que degueren albirar, cercant nous horitzons, les gents que habitaven al fons de la Mediterrània, allà a Orient. Foren civilitzacions que ens precediren, que es desenvoluparem abans que en aquesta terra s'hi hagués bastit cap projecte de societat, civilitzacions que arribaren a aquestes illes occidentals quan navegar era la més perillosa aventura que l'home pogués emprendre.

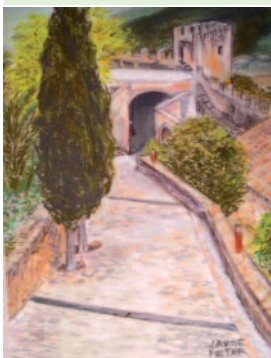
Descobrir la costa de Capdepera des del mar, quan el sol cau amb dolça lentitud per un ponent encès d'ocres indescriptibles, com ja ho feren els romans, els cartaginesos, els vàndals, els musulmans o els catalans, i fer-ho a més amb ulls encuriosits i amb cor tafaner, pot ser una bona teràpia per a guarir-nos d'algunes obsessions, com la que ens impel·leix a refer la crosta del món i a gravar-hi tatuatges que en deformen la fesomia.

Hi ha tant per salvar!

Desembre, 6 de l'horabaixa

El Castell

Massa tòpics, massa llocs comuns, massa llegenda, massa mites, massa història... El Castell ens guanya, se'ns sobreposa i anihila camins d'apropament a la racionalització de la seva presència.

El Castell, que mai no ha estat un castell, ens ha contemplat des que un rei, aquest sí, va intentar racionalitzar la vida rural de la Mallorca medieval, quan nosaltres encara no érem més que una comunitat dispersa, sense cap projecte de futur en comú. Però, d'aleshores ençà, començarem a sentir-nos un poble. Fórem un poble.

Molt després, els temps moderns contribuïren a segregar el que havia estat síntesi, a separar el que havia estat consubstancialitat, a deslligar el que havia estat adjunció, a desconnectar el que havia estat connexitat, a dividir el que havia estat articulació... I el que havia estat u va esdevenir un i un altre. La Capdepera contemporània, altiva, orgullosa, segura de les pròpies forces, girà l'esquena a la seva gènesi i es va voler oblidar de si mateixa. I el Castell va romandre molts d'anys en un estat vegetatiu, connectat a la vida per mitjà de precaris sistemes de respiració cultural i religiosa, sempre insuficients. Avui, per fortuna, ens sembla que el Castell recupera la salut, que el podem salvar de morir d'inanició i d'oblit.

I, això no obstant, en aquests temps d'autocomplaença, quan sembla que haguéssim resolt les immediateses i les peremptorietats relatives a la supervivència física del monument, o precisament per això mateix, potser ha arribat el moment de demanar-nos, per fi, què significa exactament el Castell. No, no ens referim a la llegenda de la boira, ni a la novena, ni al mercat medieval, ni a la festa de l'Esperança. Si se'ns permet la gosadia, diríem que totes aquestes són qüestions accessòries.

De què estam parlant, aleshores? Heus ací una reflexió. El Castell va ser, originalment, un projecte urbanístic d'un rei de Mallorca, fill d'un altre rei, català, que havia conquerit l'illa i n'havia expulsat els antics pobladors.

A això ens capferma el Castell: a la nostra essència col·lectiva i a la nostra adscripció nacional. Ni més ni menys. Podem fer volar coloms i ho podem ignorar, però no ho podem canviar.

CAP VERNELL

Biblioteca Digital / 45

